

Goede leraren
zijn de sleutel
tot succes voor passend onderwijs

‘Een goede leraar is een competente leraar’

(van Eijkeren, 2005, p.22)

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Samenvatting.....	4
Voorwoord	6
Aanleiding voor het onderzoek	7
Inleiding.....	9
H5 Korte beschrijving van dit hoofdstuk	9
H5.1 PROBLEEMSTELLING	9
H5.2 DOELSTELLING.....	9
H5.3 ONDERZOEKSVRAAG EN DEELVRAGEN.....	10
H5.4 DEFINIËRING VAN DE BEGRIPPEN.....	13
Inhoudelijke oriëntatie en literatuurverkenning.....	15
H6 Korte beschrijving van dit hoofdstuk	15
H6.1 EERDER ONDERZOEK EN BELANGRIJKE AUTEURS.....	15
Een kijkje in het verleden en heden	18
H7 Korte beschrijving van dit hoofdstuk	18
H7.1 DE NIEUWE KWEEKSCHOOL.....	18
H7.2 DE OPLEIDING TOT LERAAR BASISONDERWIJS (PABO) ANNO NU	22
H7.3 HET ONDERWIJS TOT 1900	24
H7.4 BUITENGEWOON ONDERWIJS, SPECIAAL ONDERWIJS (SO) EN SPECIALE SCHOOL VOOR BASISONDEWRIJS (SBO)	25
H7.5 WEER SAMEN NAAR SCHOOL (WSNS) EN ADAPTIEF ONDERWIJS.....	29
H7.6 REGIONAAL EXPERTISECENTRA	30
H7.7 PASSEND ONDERWIJS	31
H7.7.1 DOELEN PASSEND ONDERWIJS.....	32
Passend onderwijs in de praktijk.....	34
H8 Korte beschrijving van dit hoofdstuk	34
H8.1 LEERLINGEN MET EEN EXTRA ONDERSTEUNING	34
H8.1.1 INDICATIE OF GEEN INDICATIE.....	37
H8.1.2 KENNIS, SIGNALEREN, HANDELEN	37
H8.2 DE LEERLING AAN HET WOORD	39

De competentie van de startende leraar	43
H9 Korte beschrijving van dit hoofdstuk	43
H9.1 AANPASSINGEN BINNEN HET BELEID VAN PASSEND ONDERWIJS	43
H9.2 DE ROL VAN DE STARTENDE LERAAR	45
H9.3 DE COMPETENTE LERAAR	46
H9.4 WERKEN AAN DE BEROEPSBEKWAAMHEID.....	48
H9.5 EEN PROFESSIONELE BEROEPSHOUDING	51
Samenvatting literatuuronderzoek	56
H10 Korte beschrijving van dit hoofdstuk	56
H10.1 SAMENVATTING LITERATUURONDERZOEK	56
H10.2 CONCLUSIE LITERATUURONDERZOEK.....	59
Uitkomsten praktijkonderzoek.....	61
H11 Korte beschrijving van dit hoofdstuk	61
H11.1 ALGEMENE GEGEVENS RESPONDENTEN	61
H11.2 PASSEND ONDERWIJS, JA OF NEE?	62
H11.3 ERVARING MET LEERLINGEN MET EXTRA ONDERSTEUNING	68
H11.4 TOEGERUST EN GESCHOOLD IN PASSEND ONDERWIJS.....	69
H11.5 COMPETENTIE EN PROFESSIONALITEIT VAN DE STARTENDE LERAAR	71
H11.6 LUISTEREN NAAR DE LERAAR.....	76
H11.7 CONCLUSIE PRAKTIJKONDERZOEK.....	77
Verantwoording onderzoek	80
H12 Korte beschrijving van dit hoofdstuk	80
H12.1 ONDERZOEKSOPZET	80
H12.2 BESCHRIJVING ONDERZOEK	80
H12.3 ONDERZOEKSONTWERP	80
H12.4 EENHEDEN EN VARIABELEN	81
H12.5 ONDERZOEKSINSTRUMENT EN TESTFASE.....	82
H12.6 MEETNIVEAUS.....	83
H12.7 STORENDE ONDERZOEKSFACTOREN	83
H12.8 POPULATIE EN STEEKPROEF.....	84
H12.9 RESPONS EN NON-RESPONS	84
H12.10 VALIDITEIT EN BETROUWBAARHEID.....	85
Conclusies en aanbevelingen	86
H13 Korte beschrijving van dit hoofdstuk	86

H13.1 EINDCONCLUSIE	86
H13.3 AANBEVELINGEN.....	90
Literatuur.....	91
H14.1 Boeken	91
H14.2 Websites	92
H14.3 Overige bronnen	93
Bijlagen	94
Bijlage A Doelen passend onderwijs	94
Bijlage B Uitwerking top 10 van kinderkwaliteitscriteria	96
Bijlage C Uitspraken uit het boek Iedereen is anders: Kinderkwaliteitscriteria van inclusief onderwijs	100
Bijlage D Overzicht van de zeven competenties en bekwaamheidseisen.....	101
Bijlage E De aanvullende twee basisdimensies voor passend onderwijs en competenties passend onderwijs.....	111
Bijlage F De reflectiecirkel van Korthagen.....	114
Bijlage G Enquête voor de startende leraren.....	115

2

Samenvatting

De afstuderende pabostudent en de beginnende leraar, oftewel de startende leraren in het basisonderwijs anno 2014 staan in dit onderzoek centraal. De titel luidt: 'Goede leraren zijn de sleutel tot succes voor passend onderwijs'. Het onderwerp van dit onderzoek is de StartENde leraar, waarbij de grote letters het woord SEN vormen. Het onderzoek is opgestart binnen de Minor SEN, oftewel Special Educational Needs (speciale leerlingenzorg). In dit onderzoek is nagegaan in welke mate startende leraren zichzelf competent achten in het begeleiden van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte. Dit alles is onderzocht binnen het beleid van passend onderwijs, wat formeel 1 augustus 2014 van start gaat. De ondertitel 'Voel jij je SEN competent?' komt voort uit deze onderzoeksvraag en ligt ten grondslag aan dit onderzoek.

De onderzoeksvraag luidt: *'In welke mate achten startende leraren zichzelf competent in het begeleiden van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte?'*

Er hebben in totaal 19 respondenten meegewerkt aan een enquête onderzoek, bestaande uit Leraren in Opleiding (LIO) en leraren in het basisonderwijs met 0-5 jaar ervaring.

Passend onderwijs is voortgekomen uit het beleid van WSNS en heeft het streven zoveel mogelijk leerlingen op te vangen in het reguliere onderwijs, ondanks een handicap, leer- of gedragsprobleem. Er wordt getracht voor iedere leerling een juiste plek te vinden op een school, zodat daar passend onderwijs geboden kan worden, vaak in de vorm van extra begeleiding. Leerlingen kunnen ook nog steeds op het speciaal onderwijs terecht (Rijksoverheid). Met de komst van passend onderwijs komt de leraar in aanraking met een grote diversiteit aan leerlingen. De leraar heeft de taak deze leerlingen een passende onderwijsplek te bieden. Maar wat hebben de leerlingen nodig? Uit onderzoek naar wat voor leerlingen goed onderwijs is, is naar voren gekomen dat leerlingen aan andere zaken waarde hechten dan de leraar (Meerdink, Schuurman, & Verdonk, 2011). Waar een volwassene denkt aan middelen, denkt de leerling volgens de literatuur meer vanuit de persoonlijke kant zoals praten over de handicap met de leraar en gelijkentijdigheid voor iedereen. Zij willen passend onderwijs waar iedereen vanzelfsprekend bij hoort, niet waar kinderen met een handicap of een beperking óók welkom zijn en mee mogen doen. Dit kan een waardevolle bron zijn voor leraren die passend onderwijs willen realiseren in hun klas.

Naast het feit dat er scholen zijn die niet over de financiële middelen beschikken om passend onderwijs te bieden aan leerlingen lijkt passend onderwijs te vallen of staan met de leraar. Deze is de spil van het onderwijs (Alberts & Smaal, 2013). De wankelende verhouding tussen

mensen, middelen, taken en tijd in het basisonderwijs vormt een risico voor een succesvolle invoering van passend onderwijs (Alberts & Smaal, 2013).

Het literatuuronderzoek bevat veel informatie over de geschiedenis van het onderwijs op het gebied van zorg, de lerarenopleiding door de jaren heen, de bekwaamheid en professionalisering van de leraar. Dit zijn factoren die ook van invloed kunnen zijn op de competentie van de leraar. Een leraar moet namelijk naast de kennis en ervaring ook over een beroepshouding beschikken (van Eijkeren, 2005). De opleiding tot leraar basisonderwijs heeft zich in de loop van de jaren ontwikkeld. Steeds weer wilde men de kwaliteit van de opleiding verhogen, door een hogere vooropleiding te eisen. De opleiding voor onderwijzers begon met een kweekschool, wat is uitgroeid tot de PABO met een geheel nieuw onderwijsprogramma waarin gewerkt wordt met de zeven competenties (van Essen, 2006).

Na aanleiding van het literatuuronderzoek is het praktijkonderzoek opgestart waarin inzicht is verkregen in de mate van competentie van de leraar in het begeleiden van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte, door te kijken naar de kennis, scholing en praktijkervaring van de startende leraren en de wijze waarop zij bekwaam zijn/blijven of zich professionaliseren. Hieruit is gebleken dat niet alle startende leraren zich bekwaam achten. Ze achten zichzelf deels of volledig bekwaam als het gaat over de kennis en ervaring m.b.t. het bieden van maatwerk en de omgang met verschillen. Een deel van de startende leraren vindt het lastig om zorgleerlingen te kunnen bieden wat zij nodig hebben. Zij zien het echter wel als een (soms lastige) uitdaging. Niet iedereen voelt zich volledig competent, waarbij factoren zoals tijd, werkdruk en middelen een rol spelen.

3

Voorwoord

30 % van de startende leraren blijkt na twee jaar werkzaam te zijn geweest binnen de sector het onderwijs te hebben verlaten (Broekman & Wijland).

‘Goede leraren zijn de sleutel tot succes voor passend onderwijs’. Zo luidt de titel voor dit onderzoek, geschreven in het kader van de Minor SEN aan Stenden Hogeschool Emmen. Het laatste studiejaar van de Opleiding tot Leraar Basisonderwijs geeft studenten de taak een minor te volgen en van daaruit onderzoek te doen en deze te rapporteren. Dit noemt men ook wel een scriptie. In mijn scriptie heb ik literatuur –en praktijkonderzoek gedaan naar startende leraar in het basisonderwijs, gericht op leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte. Acht de startende leraar zich bekwaam? Dit onderzoek vindt plaats binnen het beleid van passend onderwijs. Ook is het onderzoek gericht op de professionaliteit van de leraar om eventuele relaties tussen de kennis, scholing en ervaring en aan de andere kant de begeleiding weer te geven. Met dit onderzoek wil ik mijn studie aan de bachelor opleiding tot leraar basisonderwijs afsluiten. Dit onderzoek is voor mij niet alleen een verdieping, maar ook een handreiking voor het geven van onderwijs aan klassen met leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften. Ik hoop dat dit voor de lezers, pabostudenten en leraren in het basisonderwijs een inspiratiebron mag en kan zijn.

Dit onderzoek wekt mijn interesse omdat dit onderzoek over de startende leraar in het basisonderwijs gaat. Ik ben persoonlijk betrokken door het feit dat ik zelf een vierdejaars pabostudente ben die anno 2014 klaar is voor het geven van onderwijs aan leerlingen op een basisschool.

Niet alleen mijn eigen interesse en enthousiasme heeft dit onderzoek mogelijk gemaakt. Ik ben blij met de begeleiding die ik heb mogen ontvangen. Ik wil mijn begeleider Dirk Korf danken voor de inhoudelijke begeleiding en de SEN colleges. Hij heeft mijn vragen gedurende het proces kunnen beantwoorden en hij gaf richting aan mijn onderzoek door mij scherp te houden en aan het denken te zetten. Dit leidde tot een kritische houding en nieuwe inzichten. Pieneke Busstra wil ik bedanken voor de colleges onderzoek, die mij veel informatie geboden hebben voor het opzetten van mijn onderzoek. Daarnaast wil ik mijn medestudenten danken voor de fijne samenwerking en de feedback die ik van hen heb mogen ontvangen. Ook wil ik mijn ouders en vriend bedanken die bereid waren mee te denken wanneer ik beroep op hen deed. Mijn dank gaat uit naar hen allen.

September, 2013

Lisanne Muis

NB. Waar in de tekst wordt gesproken over ‘hij’ en ‘zijn’ kan ook ‘zij’ en ‘haar’ gelezen worden.

4

Aanleiding voor het onderzoek

Er komt veel op een startende leraar af. Hij heeft nog onvoldoende ervaring om de juiste keuzes te maken in een verscheidenheid aan situaties. Een leraar moet de hele dag keuzes maken. Daarnaast zijn er ook nog verwachtingen ten opzichte van de professionaliteit, de omgang met collega's, ouders en externe deskundigen. Uit onderzoek is gebleken dat 30% van de startende leraren niet meer werkzaam is in het onderwijs na twee jaar. 60% ervaart onder andere problemen met het houden van orde, klassenmanagement, rekening houden met verschillen in de groep, bijhouden van vorderingen en contact met ouders. De startende leraar heeft begeleiding nodig in het plannen en organiseren en verbreden/verdiepen van de lerarencompetenties (Broekman & Wijland).

Schooljaar 2012/2013 stond in het teken van de inhoudelijke voorbereiding op passend onderwijs. Het proces van de invoering van passend onderwijs is op gang en deze zal volgens de planning afgerond zijn in het schooljaar 2020/2021. Officieel gaat passend onderwijs 1 augustus 2014 van start. Pabostudenten in de afstudeerfase krijgen meteen te maken met passend onderwijs in de praktijk. Leerlingen met autisme of een leerling met syndroom van down in de klas, wordt een gewone zaak. Passend onderwijs wil voor alle kinderen een plek in het onderwijs. Passend onderwijs staat daarbij voor een zo passend mogelijk onderwijsprogramma voor alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in het onderwijs. De huidige leraren hebben al met passend onderwijs te maken in de praktijk. Uit onderzoek van het Kohnstamm Instituut en ITS is gebleken dat leraren zelden aangeven iets niet of deels te kunnen. De meeste leraren vinden het lesgeven op verschillende niveaus en het onderwijs verzorgen aan zorgleerlingen een uitdaging. Zij vinden dat deze leerlingen op hun plek zijn in de klas. Er is echter ook een grote groep die vindt dat de grens bereikt is wat betreft zorgleerlingen. Leraren ervaren het als een belasting. Daarnaast is er een groep leraren die niet zeker van zichzelf zijn. Zij weten niet of zij deze leerlingen kunnen bieden wat zij nodig hebben. Ook zijn er leraren, wel één op de vijf, die zich overbelast voelen. (Smeets, et al., 2013)

Onderwijs geven aan ieder kind is een mooie gedachte. Maar kan ik wel toe komen aan de behoeften van al deze leerlingen? Dit vroeg ik mijzelf al een tijdje af. Vervolgens kwam ik er tijdens een gastcollege achter dat het gevoel van te weinig kennis en ervaring m.b.t. leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte niet alleen bij mij een rol speelde, maar ook bij andere laatste jaars pabostudenten.

Een derde aanleiding voor dit onderzoek is het feit dat uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer is gebleken dat veel scholen niet over de financiële middelen beschikken om passend onderwijs aan te bieden. Het blijkt dat 20% van de scholen in de rode cijfers zit. (Alberts & Smaal, 2013) Er vinden bezuinigingen plaats op personeel, terwijl voor het bieden van passend onderwijs het personeel op scholen juist zo nodig is. Ook speelt de groepsgrootte op basisscholen een rol. Deze is vaak te groot om zorgleerlingen in de groep te kunnen plaatsen. Een groot aantal zorgleerlingen in een groep zorgt voor een hogere

werkdruk ten aanzien van de leraar (Alberts & Smaal, 2013). Volgens het rapport is de leraar echter de spil van het onderwijs. Zij leveren de belangrijkste bijdrage aan de kwaliteit van het onderwijs. Met passend onderwijs wordt een beroep gedaan op de professionaliteit van de leraar. Daarom stel ik mij de vraag: 'In welke mate achten startende leraren zichzelf competent in het begeleiden van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte?'

5

Inleiding

H5 Korte beschrijving van dit hoofdstuk

Een onderzoek komt niet zomaar uit de lucht vallen, aldus Baarda en de Goede (2012). Voor dat er een onderzoek tot stand komt gaan er vele zaken aan vooraf. In dit hoofdstuk worden dan ook een aantal essentiële stappen toegelicht, die gedurende het onderzoek zijn genomen. Er is een probleemstelling, doelstelling en onderzoeksvraag geformuleerd na aanleiding van Baarda en de Goede (2012). Vervolgens is een toelichting van de begrippen opgenomen in dit hoofdstuk om deze te verduidelijken en deze niet vatbaar te maken voor andere interpretaties.

H5.1 PROBLEEMSTELLING

Voorafgaand aan het onderzoek heb ik een probleemstelling geformuleerd. De probleemstelling geeft zoals het woord al aangeeft een stelling over het probleem wat speelt in het onderzoek.

Ik onderzoek in welke mate startende leraren zichzelf competent achten in het begeleiden van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte ten einde dat zij vertrouwen op hun competentie, blijven werken aan hun professionaliteit en daarmee leerlingen het onderwijs kunnen bieden waar zij recht op hebben.

Leerlingen hebben met de ingang van passend onderwijs recht op onderwijs dat bij hen past (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2013). De leraar heeft de taak passend onderwijs te bieden aan leerlingen in de klas. Echter kan een opleiding geen kant en klare leraren afleveren (van Essen, 2006). Hedendaags wordt de bekwaamheid gemeten door middel van de zeven competenties waaraan de leraar moet voldoen en dient de leraar competent te blijven (van Eijkeren, 2005). Daarbij komt dus het werken aan de eigen professionaliteit om de hoek kijken. Er zijn tevens twee basisdimensies ontwikkelt en competenties passend onderwijs, die samen met de zeven competenties in het praktijkonderzoek zijn verweven. Wanneer een leraar zelfverzekerd is en zich bekwaam voelt zal hij beter in staat zijn met leerlingen die een ondersteuningsbehoefte hebben om te gaan en hen daarmee een passende plek te bieden.

H5.2 DOELSTELLING

Het onderzoek heeft tot doel het verkrijgen van kennis en inzicht in de mate van competentie -m.b.t. het begeleiden van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte- die startende leraren in het basisonderwijs zichzelf toekennen. Het onderzoek is relevant voor pabostudenten en leraren in het basisonderwijs. Het is fijn wanneer leraren zich competent voelen en met plezier onderwijs geven aan leerlingen, ook wanneer de leerlingen een extra ondersteuning nodig hebben. De leerlingen hebben recht op een passende onderwijsplek (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2013). In het literatuuronderzoek is

beschreven hoe de lerarenopleiding zich heeft ontwikkeld van kweekschool naar PABO. De ontwikkeling van de zorg in het onderwijs tot nu komt uitgebreid aan bod. Er wordt in het literatuuronderzoek ingegaan op het bieden van passend onderwijs in de praktijk, de veranderingen die dit met zich mee brengt en de omgang met leerlingen die anders zijn. Tevens komen de competenties en de professionalisering van de leraar aan bod.

Het onderwijs is onderhevig aan veranderen en blijft zich vernieuwen. Dit maal is de verandering de invoering van passend onderwijs, waarmee de rol van de leraar verandert. De factoren die van invloed kunnen zijn op de competentie van de leraar, zijn de kennis, scholing en ervaring. In het literatuuronderzoek zijn deze onderwerpen onderzocht. Door vervolgens praktijkonderzoek te doen wil ik hoofdzakelijk inzicht krijgen in de mate van competentie van de leraar in het begeleiden van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte, door te kijken naar de kennis, scholing en praktijkervaring van de leraar en de wijze waarop zij bekwaam blijven of zich professionaliseren.

H5.3 ONDERZOEKSVRAAG EN DEELVRAGEN

De aanleiding heeft grote invloed gehad op het tot stand komen van de onderzoeksvraag. Deze luidt: 'In welke mate achten startende leraren zichzelf competent in het begeleiden van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte?' De groep startende leraren bestaat daarbij uit Leraren In Opleiding (LIO) en leraren in het basisonderwijs met 0-5 jaar ervaring. In het onderzoek worden de geschiedenis van SEN kort beschreven. Ook wordt er antwoord gegeven op meerdere deelvragen. Aan de hand van de uitkomsten op deze vragen door literatuur –en praktijkonderzoek wordt de onderzoeksvraag beantwoord. Op de volgende pagina is een zelfontworpen schema weergegeven dat helderheid biedt m.b.t. het onderzoek. Hierin wordt per hoofdstuk en/of paragraaf aangegeven welke deelvragen worden beantwoord. Onder één of meerdere paragrafen worden ook één of meerdere vragen weergegeven.

Literatuuronderzoek

H7

H7.1 De nieuwe kweekschool
opleiding tot leraar basisonderwijs(PABO)
anno nu

**Hoe heeft de opleiding tot leraar basisonderwijs zich
in de loop van de jaren ontwikkeld?**

H7.3 Het onderwijs tot 1900

H7.4 Buitengewoon onderwijs, speciaal onderwijs
(SO) en speciale school voor basisonderwijs (SBO)

H7.5 Wee Samen Naar School (WSNS) en adaptief
onderwijs

H7.6 regionaal expertisecentra

**Hoe heeft het onderwijs zich in de loop van de jaren
ontwikkeld op het gebied van zorg?**

H7.7 Passend onderwijs

**Wanneer spreekt men van passend
onderwijs?**

**Welke doelen bereikt
passend
onderwijs?**

H8

H8.1 Leerlingen met
een extra ondersteuning

H8.2 Tips voor de startende leraar

**Wanneer is er vanuit passend onderwijs
sprake van een leerling met een
ondersteuningsbehoefte?**

**Welk type leerlingen met een extra
ondersteuningsbehoefte komen startende
leraren tegen binnen het beleid van
passend onderwijs?**

**Hoe dient een leraar om te gaan met
leerlingen met een extra ondersteuning?**

H8.3 De leerling aan het woord
**Wat wil de leerling als het gaat om
passend onderwijs?**

H9

H9.1 Aanpassingen binnen het beleid van passend onderwijs
**Welke aanpassingen brengt passend onderwijs met zich mee
voor het reguliere basisonderwijs?**

H9.2 De rol van de startende leraar
**Wat betekent passend onderwijs voor de rol van de startende
leraar?**

H9.3 De competente leraar

Wat zijn competenties?

**Wanneer is een leraar competent/startbekwaam?
Welke competenties en de daarbij behorende indicatoren zijn
van toepassing binnen het beleid van passend onderwijs?
Over welke competenties moet een leraar beschikken om
leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte te kunnen
begeleiden?**

**Op welke wijze kan een leraar leerlingen met een extra
ondersteuningsbehoefte begeleiden?**

H9.4 Werken aan de beroepsbekwaamheid

**Op welke wijze kan een leraar werken aan zijn
beroepsbekwaamheid in relatie tot zijn competentie?**

H9.5 Een professionele beroepshouding

**Op welke wijze kan een leraar werken
aan zijn professionele beroepshouding in
relatie tot zijn competentie?**

Praktijkonderzoek

H10

H10.2 Passend onderwijs, ja of nee?

- Welke voorstelling heeft de startende leraar van passend onderwijs?
- Wanneer spreekt men volgens de startende leraar van passend onderwijs?
- Wat is het toekomstbeeld van de leraar wat betreft passend onderwijs?
- Doet de startende leraar recht aan verschillen tussen leerlingen?

H10.3 Ervaring met leerlingen met een extra ondersteuning

- Hoeveel procent van de startende leraren is binnen het onderwijs in contact gekomen met leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte?
- Hoe ervaart de startende leraar het werken met deze leerlingen?
- Welke verwachtingen heeft de startende leraar ten aanzien van het begeleiden van leerlingen met een ondersteuningsbehoefte?
- Welke vorm van ondersteuning zijn/waren deze leerlingen nodig?

H10.4 Toegerust en geschoold in passend onderwijs

- Ontvangt de startende leraar begeleiding/coaching in het bieden van passend onderwijs aan leerlingen? Of zou hij dit willen ontvangen?
- In welke mate vindt de startende leraar in het basisonderwijs, dat de school waarop hij werkzaam is (als leraar of LIO stagiair) toegerust is op passend onderwijs?
- Wat vindt de startende leraar van de mate waarin hij geschoold is in het bieden van zorg aan leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte?
- In welke mate vindt de startende leraar dat de Opleiding tot Leraar Basisonderwijs inhoudelijk aansluit bij passend onderwijs?
- Wat willen de startende leraren graag (of anders zien) als het gaat om de voorbereiding op passend onderwijs in de praktijk?

H10.5 Competentie en professionaliteit van de startende leraar

- Vindt de startende leraar dat hij in staat is leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte te kunnen begeleiden?
- Beschikt de startende leraar over de competenties voor passend onderwijs?
- In welke van de zeven competenties acht de startende leraar zich het sterkst? En waarin het zwakst? Hoe wil de startende leraar zich verbeteren in deze competentie ten aanzien van de eigen bekwaamheid?
- Hoe komt de startende leraar aan kennis over passend onderwijs, nieuwe ontwikkelingen en de begeleiding van leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte?
- Hecht de startende leraar zelf waarde aan het professioneel kunnen handelen?
- Reflecteert de startende leraar op zijn eigen handelen, hoe en in welke mate?